

Ved store anledninger er det vanligvis to taler som sjelden forsømmes. At det er en stor anledning i aften skyldes ikke bare at vort kjære vertskap feirer sit sølvbryllup, men jeg synes at det i seg selv er en stor anledning at så mange nasjonalsinnete kvinner og menn som har vært medlemmer av N. S. og i hvem der ikke er svik er samlet til en privat fest. Det har såmen ikke vært særlig festlig i de siste lo år, og de år som kommer ser heller ikke ut til å bli særlig festlige.

De to taler jeg tenker på, som sjelden forsømmes ved store anledninger er talen for Kongen og talen for fedrelandet, og jeg for min del ville nødig at talen for fedrelandet skulle forsømmes ved denne anledning.

Disse to taler holdes alltid hver for seg og aldrig i ett. Det kan bare ha sin grunn i at Konge og fedreland er to forskjellige begreper og ikke ett og det samme. Kongen er til for fedrelandet, men fedrelandet er ikke til for Kongen. Han skal være fedrelandets første tjener.

Konger dør, men fedrelandet skal leve. Det skal bestå i medgang og motgang.

Cicero har sagt: "Ti så stor er kjerlighet til fedrelandet at vi mæler den, ikke etter vore følelser, men etter dets frelse", og når det gjelder fedrelandets frelse kommer det ikke an på vore egne personlige fornemmelser i øyeblikket og ikke på dagen idag, imorgen eller det neste år, men ene og alene på fremtiden. Fedrelandets fremtid er alt.

Men fedrelandet er ikke vesentlig jord og stein, fjord og fjell, selv om vi alle er glad i den plett som er vort hjem.

Fedrelandet det er først og fremst folket. Dit og mit folk. Det folk som lever idag, og de kommende slekter som du og jeg har ansvar for - menneskene av dit eget blod, din egen slekt og din egen stamme, som taler det samme morsmål som du og som på bunnen føler og tenker som du bakom dønnets strider.

Den nærmeste del av fedrelandet blir da din egen slekt - din far og mor, søster og bror, din ektefelle og dine barn - og så din venn og den som forneker noen av dem av hensyn til sin såkalte nasjonale holdning, han vet ikke hverken hvad kjerlighet eller vennskap er, og han kan heller ikke vite hvad fedreland og sand fedrelandskjerlighet egentlig er. Den som bæler en landsmanns fedrelandsfølelse, han stjeler noe fra sit fedreland.

Hvad ville det bli tilbake av fedrelandet hvis en skulle bo der ganske alene med bare fremmede av et annet folk og en annen rase?

Intet!

Nei, dit eget folk - menneskene - det er dit egentlige fedreland, og folkets fremtid blir da alle tings kjerne.

Derfor er det at Kongen skal tjene folket, hele folket, dets sande vel og fremtid mere enn folket skal tjene Kongen og hans fremtid.

Matte det norske folks fremtid bli lysere og lykkeligere enn det ser ut til idag, og matte det bli frelst ut av den dødelige fare som truer oss alle og som vi forutsa og forutsa og søkte å forhindre, men som vi blev straffet, dømt, ydmyket og erkekrøket for.

Og matte det aldrig mere skje, at vi følte oss stillet overfor valget Konge eller fedreland, men om det skje, så vil vi alltid velge fedrelandet.

Gud bevare det!